

Μάθημα 2

Εκπαιδευτικοί και διδασκαλία υπό το πρίσμα της ψυχολογίας

Περίληψη ενότητας

- Τι είναι η διδασκαλία;
- Ανάπτυξη του εκπαιδευτικού
- Αίσθηση διδακτικής αποτελεσματικότητας
- Σχεδιασμός
- Γενικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία

Τι είναι η διδασκαλία;

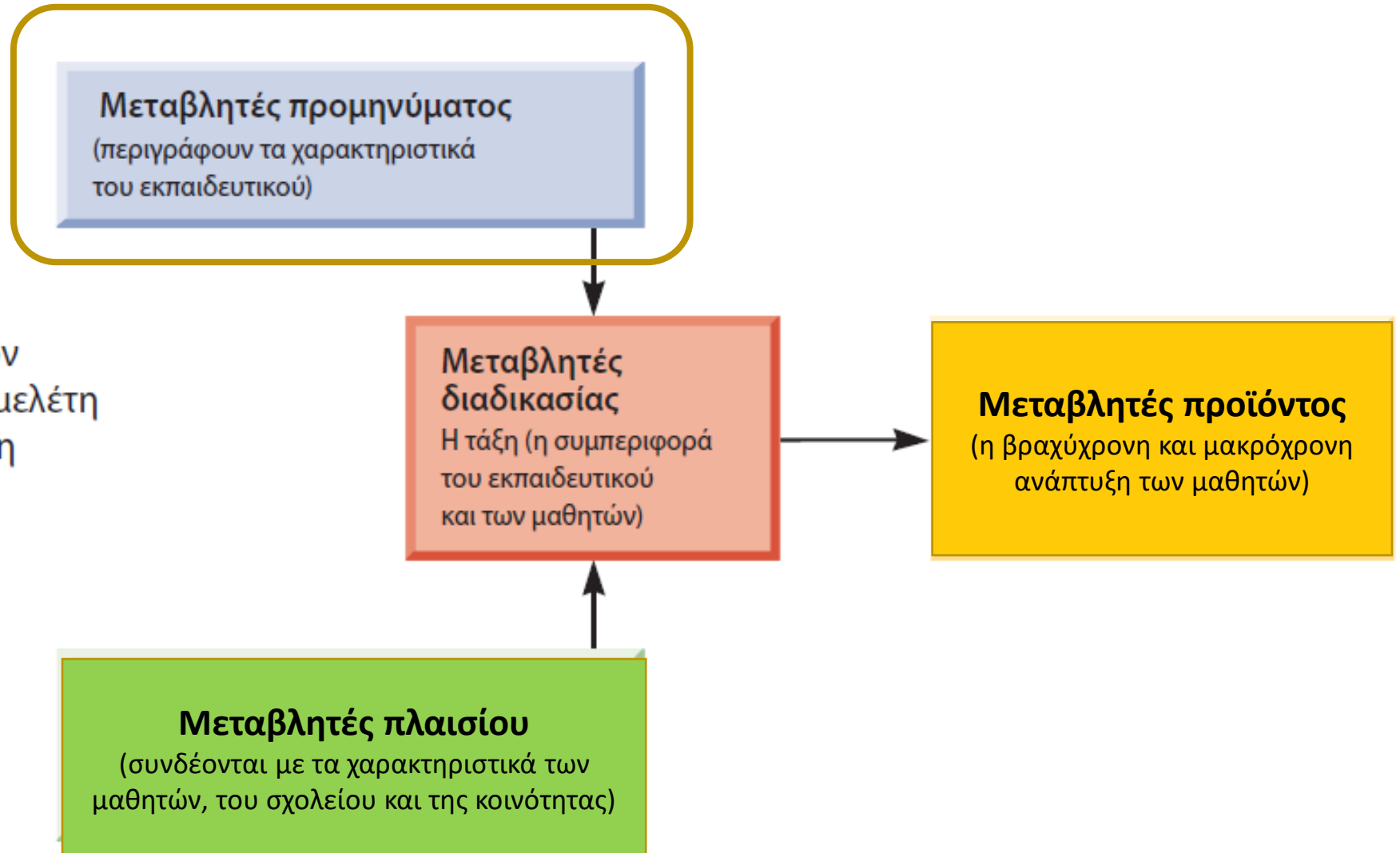
- **Διδασκαλία** - Η διαπροσωπική προσπάθεια για βοήθεια προς τους μαθητές προκειμένου
 - να αποκτούν γνώσεις,
 - να αναπτύσσουν δεξιότητες και
 - να συνειδητοποιούν τις δυνατότητές τους.
- Τι κάνουν οι εκπαιδευτικοί για να επιτύχουν τους στόχους αυτούς:
 - εξηγούν, παρουσιάζουν, ακούν,
 - καθοδηγούν, υποστηρίζουν, αξιολογούν,
 - προσφέρουν ανατροφοδότηση και γενικά
 - κατασκευάζουν ευκαιρίες για μάθηση

Γνωρίσματα της εξαιρετικής διδασκαλίας;

- Ειδημοσύνη στο υπό διδασκαλία γνωστικό αντικείμενο
- Αυτοπεποίθηση του εκπαιδευτικού για τις δικές του διδακτικές ικανότητες, όπως και πίστη στις ικανότητες των μαθητών του για μάθηση
- Ευαισθησία ως προς τις ανάγκες των διαφορετικών τύπων μαθητών
- Σχεδιαστικές και οργανωτικές δεξιότητες
- Διαπροσωπικές και ηγετικές δεξιότητες
- Πολλή και σκληρή δουλειά

● ● ● | Η διδασκαλία συνδέεται άμεσα με τη μάθηση και χαρακτηρίζεται από 4 συνιστώσες:

Σχήμα 2.1 Το μοντέλο των Duncan και Biddle για τη μελέτη της διδασκαλίας στην τάξη

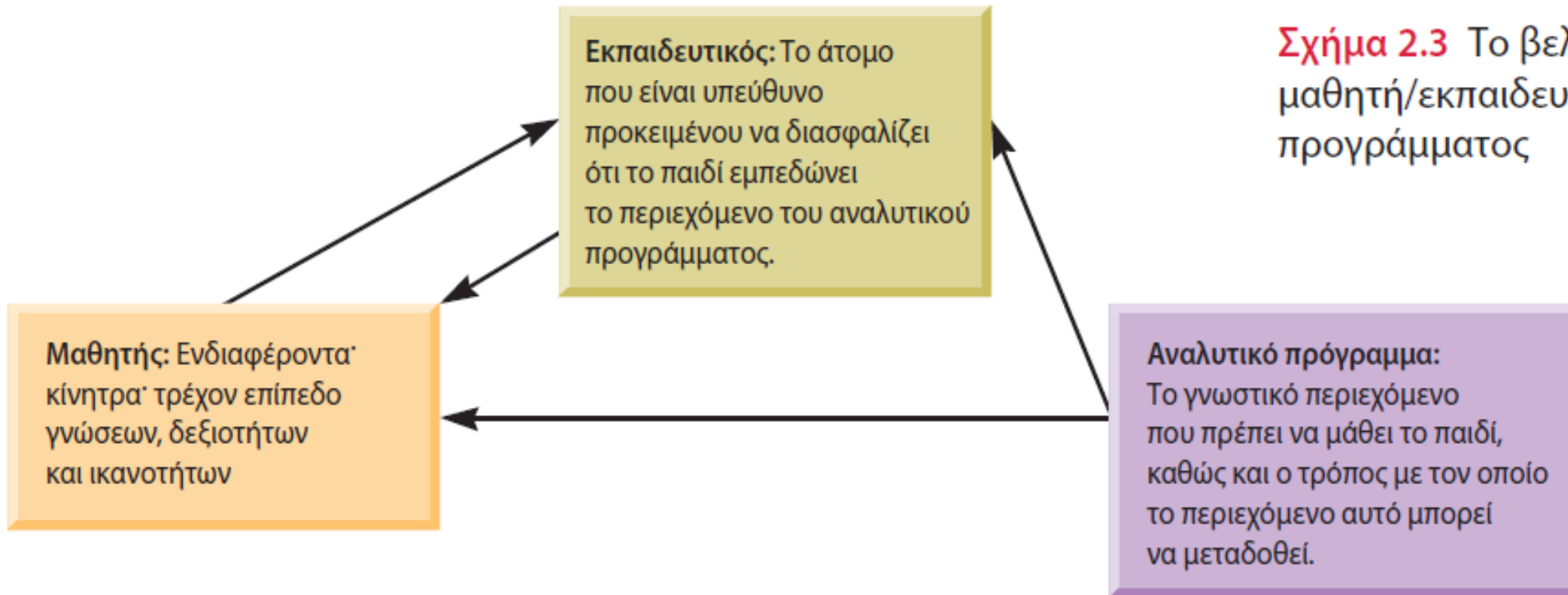
Ένα αρχικό μοντέλο σύνδεσης των μαθητών με τους εκπαιδευτικούς και το αναλυτικό πρόγραμμα

Μαθητής: Ενδιαφέροντα, κίνητρα, τρέχον επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων

Εκπαιδευτικός: Το άτομο που είναι υπεύθυνο προκειμένου να διασφαλίζει ότι το παιδί κατακτά τη διδακτέα ύλη.

Αναλυτικό πρόγραμμα: Το γνωστικό περιεχόμενο που πρέπει να μάθει το παιδί, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο το περιεχόμενο αυτό μπορεί να μεταδοθεί.

Το Παιδαγωγικό Τρίγωνο υπό το πρίσμα της Ψυχοπαιδαγωγικής

Σχήμα 2.3 Το βελτιωμένο μοντέλο μαθητή/εκπαιδευτικού/αναλυτικού προγράμματος

Μία διαδραστική προσέγγιση του παιδαγωγικού τριγώνου

Ζητήματα ανάπτυξης του εκπαιδευτικού

- Ανησυχίες αρχάριων εκπαιδευτικών
- Φάσεις επαγγελματικής ανάπτυξης
- Πεποιθήσεις εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία & μάθηση
- Γνώση περιεχομένου – παιδαγωγική γνώση – παιδαγωγική γνώση περιεχομένου

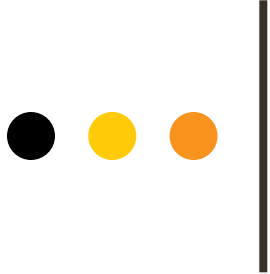
Ανησυχίες των αρχάριων εκπαιδευτικών

- Πειθαρχία στην τάξη
- Παροχή κινήτρων στους μαθητές
- Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και/ή αναπηρία
- Αξιολόγηση και βαθμολόγηση

Ανησυχίες των αρχάριων εκπαιδευτικών

Τι μας λέει η έρευνα για τους στόχους των αρχάριων εκπαιδευτικών:

Κατηγορία στόχων	Παραδείγματα	Ποσοστό των εκπαιδευτικών χωρίς επαγγελματική εμπειρία που αναφέρουν τον στόχο	
Διδακτικοί στόχοι που συνδέονται με τον εαυτό	Βελτίωση των ικανοτήτων στον ρόλο του εκπαιδευτικού	31%	
	Καλή διαχείριση της συμπεριφοράς στην τάξη	27%	
	Αίτηση και εύρεση εργασίας στην εκπαίδευση	25%	
Διδακτικοί στόχοι που συνδέονται με το έργο	Εγκαθίδρυση θετικών σχέσεων με τους συναδέλφους και την κοινότητα	8%	
	Σχεδιασμός και οργάνωση των μαθημάτων	30%	
	Καλή γνώση συγκεκριμένων διδακτικών στρατηγικών	23%	
	Κατανόηση της διδακτέας ύλης του γνωστικού αντικειμένου	17%	
	Διδακτικοί στόχοι που συνδέονται με τον εκπαιδευτικό αντίκτυπο	Εξασφάλιση των επιθυμητών μαθησιακών αποτελεσμάτων	28%
		Δέσμευση των μαθητών στη μάθηση	17%
Εγκαθίδρυση θετικών σχέσεων με τους μαθητές		30%	

Φάσεις της επαγγελματικής ανάπτυξης

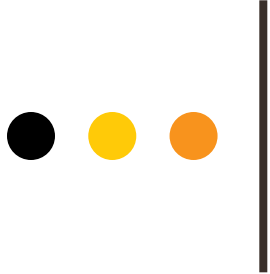
1. Μειωμένο ενδιαφέρον για τον εαυτό-ως-εκπαιδευτικό· αυξημένο ενδιαφέρον για τις ανάγκες των μαθητών.
2. Ενισχυμένη γνώση για τους μαθητές
3. Αυτοματοποίηση της καθημερινής ρουτίνας και των διαδικασιών της τάξης
4. Βελτίωση των δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων

Πεποιθήσεις για τη διδασκαλία και τη μάθηση

Από που προέρχονται;

- **Προσωπική εμπειρία** - οι δραστηριότητες, τα γεγονότα και οι γνώσεις που αποτελούν μέρος της καθημερινότητας.
- **Οι προσωπικές εμπειρίες από τη σχολική εκπαίδευση και τη διδασκαλία** - οι εμπειρίες των εκπαιδευτικών από την εποχή που ήταν οι ίδιοι μαθητές.
- **Η εμπειρία ως προς τις τυπικές γνώσεις** - όπως, για παράδειγμα, οι γνώσεις που προέρχονται από τα ακαδημαϊκά γνωστικά αντικείμενα, καθώς και οι παιδαγωγικές γνώσεις, που αποκτώνται στα προγράμματα εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών.

Γνώση περιεχομένου, παιδαγωγική γνώση και παιδαγωγική γνώση περιεχομένου

- **Γνώση περιεχομένου** - Η γνώση γύρω από ένα γνωστικό αντικείμενο της διδασκαλίας
- **Παιδαγωγική γνώση** - Η γνώση γύρω από τον τρόπο διδασκαλίας
- **Παιδαγωγική γνώση περιεχομένου** - Η γνώση γύρω από τον τρόπο με τον οποίο ένα συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο μπορεί να γίνει κατανοητό σε συγκεκριμένους μαθητές

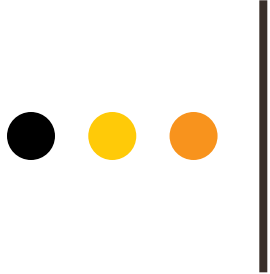
Τι κάνουν οι ειδήμονες εκπαιδευτικοί;

- Αντιλαμβάνονται την τάξη ως ένα σύνολο ατόμων
- Σχεδιάζουν ευρύτερα και περισσότερο μακροπρόθεσμα
- Διαθέτουν μια πιο σύνθετη αντίληψη των διδακτικών επιλογών
- Καθοδηγούν την τάξη με πιο εύρυθμο τρόπο
- Αξιολογούν συχνότερα τη μαθησιακή πορεία των μαθητών
- Η αποτυχία σε κάποιο μάθημα αποδίδεται στο σχεδιασμό τους και όχι σε ζητήματα διασπαστικής συμπεριφοράς των μαθητών
- Αξιοποιούν με πολλαπλούς τρόπους τις προγενέστερων γνώσεων και εμπειριών των μαθητών.

Αίσθηση διδακτικής αποτελεσματικότητας

- **Σοκ της πραγματικότητας** - Οι αρχάριοι εκπαιδευτικοί αισθάνονται σημαντικό άγχος και αμφιβολία για την ικανότητά τους να ανταπεξέλθουν στη διδακτική κατάσταση.
- **Αίσθηση διδακτικής αποτελεσματικότητας** –
 - Η κρίση –ή η πίστη – ενός εκπαιδευτικού ως προς την ικανότητά του να αντιμετωπίζει την εκάστοτε εκπαιδευτική κατάσταση με τρόπους που οδηγούν στα επιθυμητά αποτελέσματα.

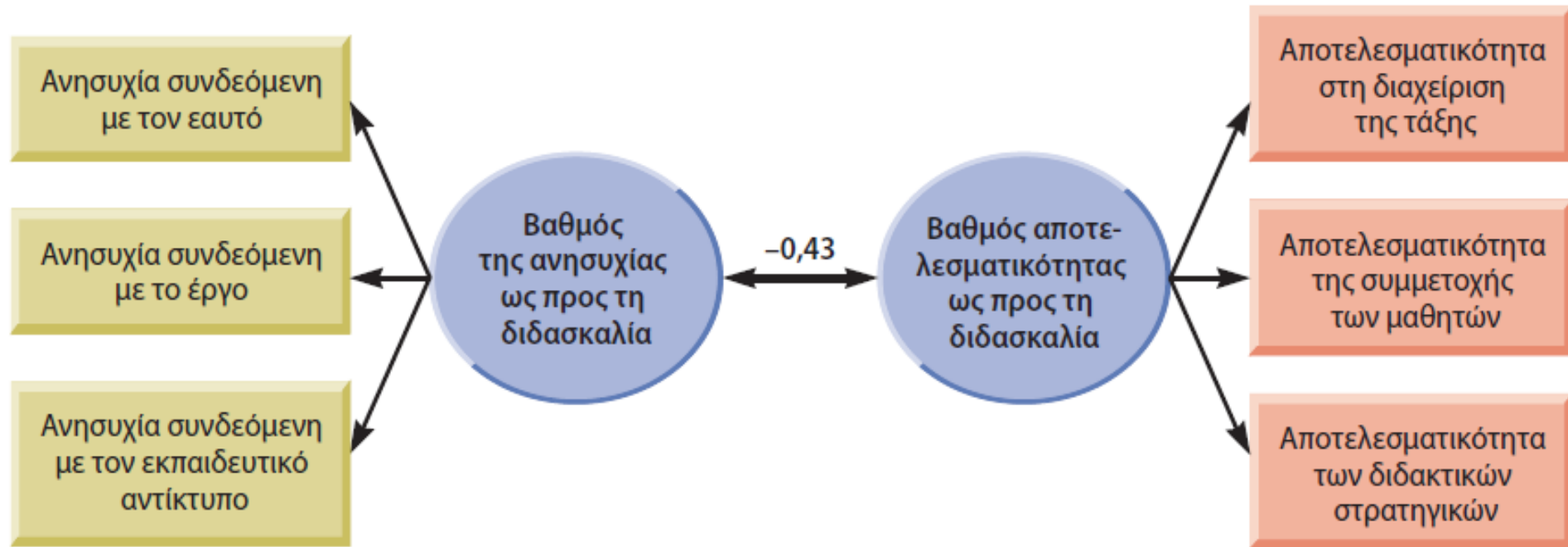
Αξιολόγηση της διδακτικής αποτελεσματικότητας

- **Παράγοντας 1:** Αποτελεσματικότητα ως προς τη διαχείριση της τάξης
- **Παράγοντας 2:** Αποτελεσματικότητα ως προς τη συμμετοχή των μαθητών
- **Παράγοντας 3:** Αποτελεσματικότητα ως προς τις στρατηγικές διδασκαλίας

Σχέση ανησυχιών των εκπαιδευτικών και της διδακτικής τους αποτελεσματικότητας.

Τι μας λέει η έρευνα;

Σχήμα 2.7 Η αρνητική σχέση μεταξύ των ανησυχιών των εκπαιδευτικών και της διδακτικής αποτελεσματικότητας

Πηγή: Προσαρμοσμένο από το Boz, Y., & Boz, N. (2010). The nature of the relationship between teaching concerns and sense of efficacy. *European Journal of Teacher Education*, 33, 279-291. Copyright © 2010 by the Taylor and Francis Group.

Τι χρειάζεται για την ανάπτυξης ισχυρής αίσθησης διδακτικής αποτελεσματικότητας;

- εμπειρίες κατάκτησης ενός στόχου,
- θετικό σχολικό κλίμα,
- την ενθάρρυνση και την υποστήριξη στις δύσκολες συγκυρίες,
- την ισχυρή καθοδήγηση από άλλους πιο έμπειρους εκπαιδευτικούς-μέντορες.

Διδακτική αποτελεσματικότητα και μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και/ή αναπηρία

- Οι εκπαιδευτικοί με ανεπτυγμένη αίσθηση διδακτικής αποτελεσματικότητας παραπέμπουν λιγότερο συχνά τους μαθητές για αξιολόγηση ειδικής αγωγής σε σχέση με εκπαιδευτικούς που διακρίνονται από μειωμένη αίσθηση αποτελεσματικότητας
 - **Παραπομπή** - Ορολογία που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί και αφορά τη παραπομπή για αξιολόγηση ενός παιδιού για ενδεχόμενη ένταξή του σε εκπαιδευτικό πλαίσιο ειδικής αγωγής.

Μεταφορές στη διδασκαλία

Ο εκπαιδευτικός ως _____

- Η επινόηση μεταφορών ως προς τη διδασκαλία μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να βελτιώσουν την εκπαιδευτική τους πρακτική στην τάξη:
 - Οι μεταφορές διευκολύνουν τον αναστοχασμό.
 - Οι μεταφορές μπορούν να χρησιμεύσουν ως πρότυπο με βάση το οποίο οι εκπαιδευτικοί οδηγούνται στην αξιολόγηση της τρέχουσας πρακτικής τους.
 - Οι μεταφορές μπορούν να συμβάλουν στην έναρξη μίας επιθυμητής αλλαγής στον τρέχοντα τρόπο διδασκαλίας ενός εκπαιδευτικού.

Σχεδιασμός

- Διδακτικοί στόχοι
- Χρήση στόχων στη διδασκαλία στην τάξη
- Μετατροπή των στόχων σε σχέδια διδασκαλίας
- Σχεδιασμός για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και/ή αναπηρία

Διδακτικοί στόχοι

- **Διδακτικοί στόχοι** - Μία δήλωση των επιθυμητών μαθησιακών αποτελεσμάτων της διδασκαλίας
 - π.χ. οι μαθητές να μπορούν να απαριθμούν αντικείμενα έως το 10.
 - Εναλλακτικοί όροι: σκοποί, στόχοι επίδοσης, κριτήρια
- **Εκπαιδευτικοί στόχοι** - Ρητές δηλώσεις ως προς τις ικανότητες που αναμένεται να αποκτήσουν οι μαθητές μέσω της διδασκαλίας.
 - Συνδέουν τον σχεδιασμό του μαθήματος με την εκπαιδευτική αξιολόγηση.
 - Ταξινομούνται με βάση την πολυπλοκότητά τους.

Ταξινόμηση εκπαιδευτικών στόχων του Bloom

• **Ταξινόμηση** - Μία κατάταξη των γνωστικών στόχων σύμφωνα με ένα σύνολο αρχών ή νόμων

- Γνώση
- Κατανόηση
- Εφαρμογή
- Ανάλυση
- Αξιολόγηση
- Σύνθεση

Γνωρίσματα των γνωστικών στόχων κατά Bloom

- 1. Γνώση:** απλή γνώση γεγονότων, όρων, θεωριών κ.λ.π.
- 2. Κατανόηση:** κατανόηση του νοήματος αυτής της γνώσης
- 3. Εφαρμογή** ικανότητα εφαρμογής αυτής της γνώσης και κατανόησης σε νέες και πραγματικές καταστάσεις.
- 4. Ανάλυση:** ικανότητα να αναλύσει το υλικό στα συνθετικά του μέρη και να βλέπει τις σχέσεις μεταξύ τους.
- 5. Αξιολόγηση:** ικανότητα να εκτιμάς την αξία του νέου υλικού χρησιμοποιώντας σαφή και λογικά κριτήρια, είτε προσωπικής επιλογής είτε αντλούμενα από την εργασία άλλων.
- 6. Σύνθεση:** ικανότητα να επανενώνει τα μέρη αυτά.

Δύο πλαίσια για τους στόχους

Bloom

- Γνώση
- Κατανόηση
- Εφαρμογή
- Ανάλυση
- Αξιολόγηση
- Σύνθεση

Anderson/Krathwohl

- Θυμάμαι
- Κατανοώ
- Εφαρμόζω
- Αναλύω
- Αξιολογώ
- Δημιουργώ

Νέες προσεγγίσεις στους στόχους

- **Κριτήρια** - Ένα εκτενές σύνολο εκπαιδευτικών στόχων οργανωμένο ανά γνωστικό αντικείμενο και εκπαιδευτική βαθμίδα.
- **Στόχοι επίδοσης** - Καλά προσδιορισμένες δηλώσεις σχετικά με τους στόχους που οι μαθητές θέλουν να πετύχουν σε ένα συγκεκριμένο μάθημα ή σε ένα σύνολο μαθημάτων.
- **Προϊόντα** - Δημιουργίες μαθητών που αντανακλούν τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους, όσο επίσης και την ικανότητά τους να δημιουργούν κάτι καινούργιο.

Ταξινομηση του Stiggins

- Γνώση
- Λογική
- Δεξιότητες
- Προϊόντα
- Στάσεις και κλίσεις

Μεταφράζοντας τους στόχους σε σχέδια

- Καθορισμός στόχων ή σκοπών
- Επιλογή ενός τρόπου για την επίτευξη αυτών των στόχων
- Λήψη αποφάσεων που αφορούν τις λεπτομέρειες της προσέγγισης
- Πραγματοποίηση αλλαγών κατά την εκτέλεση του σχεδίου
- Αξιολόγηση του σχεδίου μετά την εκτέλεσή του, προκειμένου να είναι καλύτερα προετοιμασμένο την επόμενη φορά.

Γενικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία

- Επεξηγηματική διδασκαλία
- Ανακαλυπτική μάθηση
- Άμεση διδασκαλία

Επεξηγηματική διδασκαλία:

Ο Ausubel και η νοηματοδοτημένη μάθηση

- Ο μαθητής πρέπει να προσεγγίσει το εκάστοτε έργο με μία στρατηγική μάθησης κατάλληλη για την άντληση νοήματος.
- Το έργο πρέπει να έχει δυνητικό νόημα για τον μαθητή.
- Η σχέση ανάμεσα σε όσα γνωρίζει ο μαθητής και στις καινούργιες πληροφορίες πρέπει να είναι σαφής.

Επεξηγηματική διδασκαλία:

- Ένα είδος διδασκαλίας σύμφωνα με το οποίο ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει μια επεξήγηση του τρόπου με τον οποίο δομείται και οργανώνεται ένα συγκεκριμένο σύνολο πληροφοριών.
- Περιλαμβάνει *προσληπτική μάθηση* κατά την οποία ο μαθητής κατανοεί τη δομική διάρθρωση της γνώσης που παρουσιάζει ο εκπαιδευτικός (π.χ. παρουσίαση μιας έννοιας).

Επεξηγηματική διδασκαλία:

- **Προοργανωτής** - Μία γενική εισαγωγική δήλωση των πληροφοριών που θα παρουσιαστούν σε ένα μάθημα
- **Συγκριτικός οργανωτής** - Μία γενική δήλωση, που θυμίζει στον μαθητή αυτά που γνωρίζει ήδη
- **Επεξηγηματικό οργανωτής** - Μία γενική δήλωση σχετικά με την ύλη που θα αποτελέσει αντικείμενο της μάθησης σε ένα μάθημα

Ανακαλυπτική μάθηση

- Οι μαθητές ενσωματώνουν πληροφορίες στις ήδη υπάρχουσες γνώσεις τους και
 - αναδιοργανώνουν τις γνωστικές δομές τους.
 - *ανακαλύπτουν* αρχές μέσω της ενεργού συμμετοχής τους σε εμπειρίες, οι οποίες ενισχύουν την εξερεύνηση των αρχών που διέπουν αυτές τις εμπειρίες.

Γνωρίσματα της ανακαλυπτικής μάθησης:

- **Επαγωγική λογική** - Η λογική αφαίρεση μίας γενικής αρχής από μία ποικιλία παραδειγμάτων - από κάτω προς τα πάνω αναλυτική επεξεργασία
- **Καθοδηγούμενη ανακάλυψη** - Οι μαθητές εργάζονται υπό την καθοδήγηση ενός ικανού συνεργάτη με σκοπό τη σύλληψη μιας έννοιας ή την κατανόηση ενός μαθήματος.

Άμεση διδασκαλία

- Μία συστηματική μορφή διδασκαλίας, που χρησιμοποιείται για την κατάκτηση βασικών δεξιοτήτων και πληροφοριών
 1. Ανασκόπηση της προηγούμενης διδακτέας ύλης
 2. Παρουσίαση καινούργιας διδακτέας ύλης
 3. Παροχή καθοδηγούμενης εξάσκησης
 4. Παροχή ανατροφοδότησης
 5. Ανάπτυξη ανεξάρτητης εξάσκησης
 6. Εβδομαδιαία και μηνιαία ανασκόπηση